

**Záróvizsga kérdések a területi szociálpolitika szakirány anyaga köréből
PTE BTK Szociálpolitika mesterképzési szak**

(1) Mutassa be a település és a társadalmi struktúra összefüggéseit, valamint a helyi társadalmat jellemző viszonyrendszereket! Elemezze e viszonyrendszerek és a települési-, városi szegregációs folyamatok kapcsolatát!

- Település és társadalmi struktúra összefüggései
  - Informális kapcsolatok és intézményesült viszonyok a településen
  - Civil szereplők és önkormányzatok a helyi szociálpolitika alakításában
  - Térbeli társadalmi folyamatok a rendszerváltás utáni Magyarországon
  - A szegregáció kezelése – településfejlesztés, lakáspolitikai, városrehabilitációs programok
-
- *Andorka Rudolf: Társadalmi szerkezet, rétegződés és szegénység Magyarországon. In: ANDORKA R.: Bevezetés a szociológiába. Aula Kiadó Kft., 1992, Budapest, pp. 92-120.*
  - *Ferge Zsuzsa: Elszabaduló egyenlőtlenségek. T-Twins Bp. 2000*
  - *Virág Tünde (2006): A gettósodó térség. Szociológiai Szemle 16/1 60-76 vagy <http://www.socio.mta.hu/mszt/20061/003.pdf>*
  - *Dicka, Janetta: A városi népesség térszerkezete Európa posz-tszocialista régióiban. Tér és Társadalom 2007/3. 187-196.o.*
  - *Szoboszlai Zsolt: szegénység, marginalizáció. Adalék a társadalmi egyenlőtlenségek értelmezéséhez. Tér és Társadalom 2004/3. 25-42.o.*

(2) Mutassa be a területi egyenlőtlenségeket és a hátrányos helyzetű térségek fejlesztésére szolgáló programokat

- Területi egyenlőtlenségek típusai és jellemzői, kialakulásuk okai.
  - Területi egyenlőtlenségi mutatók. „Elszabaduló egyenlőtlenségek” Európában és Magyarországon
  - A magyar településszerkezet sajátosságai – európai összehasonlításban
  - A hátrányos helyzetű térségek fejlesztési forrásai
-
- *A Dél-Dunántúl Regionális Fejlesztési Konceptiója és Operatív Programja*
  - *valamint kistérségi programok <http://www.deldunantul.com/index.php?id=3276>*
  - *Rácz-Koós-Neumark: Hátrányos helyzetű térségek társadalmi-gazdasági viszonyai. Tér és Társadalom 2006/2. 115-142.o.*
  - *Országos Településhálózat Fejlesztési Konceptió 2005*
  - *http://nfgm.gov.hu/tudastar/dokumentumtar/terfejl_epu/teruletfejleszt/orsz_ter_helyz*
  - *Jász-Szarvák-Szoboszlai-T. Hargitai: A szociális tervezés regionális aspektusai. Tér és Társadalom 2005/1. 65-80.o.*
  - *Szabó Pál: A térszerkezet fogalma értelmezése. Tér és Társadalom 2008/1. 141-168.o.*

(3) Elemezze a helyi szociálpolitika és az állami szociálpolitika közötti viszonyt!

- Az állam központi és a helyi szintjének viszonya általában, illetve a szociálpolitikában
  - Az önkormányzatok szerepe a szociálpolitikai rendszerek formálásában. A helyi szociálpolitika színterei, önkormányzatok, civil szervezetek, egyházi intézmények, stb.
  - Érdekek, értékek, szakpolitikai folyamatok a helyi politikában. A helyi társadalom szerepe.
  - A szociális ellátásokhoz való hozzájutás eltérései.
-
- *Bódi Ferenc: A szociális ellátórendszer öröklött hiánya a falvakban. Esély 2001/4,*
  - *Brachinger Tamás: A civil kezdeményezések hatása a városi kormányzásra. Tér és társadalom 2008/1.*
  - *Darvas Ágnes - Juhász Gábor - Tausz Katalin (Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület): A helyi szociálpolitika működése. A szociális szektor által nyújtott szolgáltatások. Társadalmi befogadás kutatások, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2004.*
  - *M. Lippai - Pelle - Szöllősi - Zolnay: Segédkönyv a szociálpolitika helyi kialakításához (DHV Magyarország, Bp. 1998.)*
  - *Vigvári András: Szubszidiaritás nélküli decentralizáció. Néhány adalék az önkormányzati rendszer magyar modelljének korszerűsítéséhez. Tér és Társadalom 2008/1. 141-186.o.*

(4) Elemezze a helyi önkormányzatok szociálpolitikájának mozgásterét meghatározó tényezőket!

- az önkormányzati autonómia politikai, jogi, gazdasági, igazgatási, intézményi tényezői
  - A helyi szociálpolitika finanszírozásának kérdései és a jóléti újraelosztás
  - A hazai helyi önkormányzati rendszer tagoltsága, és ennek hatása a szociálpolitikára
  - A kistérségi társulások szerveződésének problémái
  - Szociális tervezés, szükségletfelmérés
-
- *Állami Számvevőszék: Jelentés az önkormányzatok szociális alapszolgáltatási tevékenységének ellenőrzéséről. (0719 szám) 2007. július, 7-40.o.*
  - *Állami Számvevőszék 0015 Jelentés a települési önkormányzatok szociális és gyermekjóléti szolgáltatásai helyzetéről*
  - *Bugarszki Zsolt: A szociális szolgáltatások várható alakulása - 2005-2015. in: Stratégiai kutatások - Magyarország 2015. A társadalmi kohézió erősítése (szerk: Tausz Katalin) Új Mandátum Könyvkiadó, 2006, http://www.socio.mta.hu/konyvek/7_tarsadalmi_kohezio.pdf*
  - *Soós Zsolt: Reform után. A kistérségi közszolgáltatási reform hatásai a Téli kistérség szociális szolgáltatási rendszerére. Esély 2009/1.*

(5) Mutassa be a kisebbségek integrációs és szegregációs problémáit, valamint érdekérvényesítésüket és védelmüket szolgáló eszközöket! Ismertesse a cigányság társadalmi és szociális jellemzőit, valamint a romák helyzetének javítását célzó programokat!

- A hazai nemzeti kisebbségek társadalomtörténete, szociológiai jellemzőik

- A kisebbségek és a többségi lakosság viszonyrendszere
  - Hazai és nemzetközi kisebbségvédelmi megoldások
  - A cigányság társadalomtörténete, szociológiai jellemzői
  - A cigányság és a többségi lakosság viszonyrendszere
  - A cigányság társadalmi hátrányainak típusai, hazai kutatások adatai
  - Programok a romák helyzetének javítására
- *Babusik Ferenc: Magyarországi cigányság - strukturális csapda és kirekesztés, Esély 2007/1.*
  - *Füzes M, Gyurok J. (szerk.) Kisebbségek együttélése. Kisebbségek jelene Baranyában 2005. Pécs: Baranya Megyei Önkormányzat, Pécs MJ Város, Kisebbségkutató Közalapítványa.*
  - *Kemény István: Szegények, munkanélküliek, cigányok, versenyképtelenek. Esély 2003/266-74.*
  - *Kertesi Gábor: Cigány foglalkoztatás a rendszerváltás előtt és után Esély 1995/4*
  - *Sándor L., Baráth Á., Barics E., Fodor I., Majdán, J. (2001) (szerk.) Érintkező kultúrák, kisebbségi értékek. Identitás, kultúra, kisebbség. Pécs: MTA, Pécsi Akadémiai Bizottság.*

(6) Ismertesse a regionális szerveződés kérdéseit, továbbá a regionális politikák jellemző beavatkozási területeit Európában és Magyarországon

- A regionális politika hosszú távú céljai, eszközei. Az európai regionális politika rövidtörténete, kapcsolata más közösségi politikákkal
  - A regionális politikák jellemző beavatkozási területei Európában és Magyarországon. A Strukturális Alapok
  - A magyar területfejlesztési politika történetének fő állomásai és szakaszai
  - A szociálpolitika szerepe a regionális fejlesztési politikák alakításában
- *László M.-Pap N.: Bevezetés a terület- és településfejlesztésbe. Lomart Kiadó, 2007, pp. 11-68.*
  - *Horváth Gyula: Európai regionális politika. Dialóg- Campus, Pécs-Budapest, 2001.*
  - http://nfgm.gov.hu/tudastar/dokumentumtar/terfejl_epu/teruletfejleszt/orsz_ter_helyz
  - *A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. tv.*
  - *Koncz János: Európai Unió: Térség-, terület- és régiófejlesztés – elvek, struktúrák és módszerek (Európai műhelytanulmányok, Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Fejlesztési Hivatal, Bp. 2005.*

(7) Mutassa be - egy kiválasztott helyi fejlesztési példán keresztül - a helyi fejlesztési programok jellemző vonásait!

- hogyan épül fel egy helyi fejlesztési program,
  - kik a kulcsszereplői,
  - milyen hatások társadalmi, gazdasági és környezeti hatások várhatóak a program végrehajtásától.
- *Mezei Cecília: A települési önkormányzatok szerepe a helyi gazdaság fejlesztésében: doktori értekezés. - PTE KTK Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs, 2006. - PhD értekezés*
  - *Pap N.: Kistérségfejlesztés. A kistérségfejlesztés elmélete és gyakorlata Magyarországon a rendszerváltás után. - Alexandra Kiadó, Pécs, 2007.*

- *Új Magyarország Fejlesztési Terv. Stratégia: 3. prioritás: Társadalmi megújulás (87-101.old.)*
http://www.nfu.hu/uj_magyarország_fejlesztési_terv_2

(8) Mutassa be, hogy a II. Világháborút követő időszakról napjainkig Magyarország társadalmi-gazdasági változásai hogyan hatottak a vidéki társadalomra, és milyen vidékfejlesztési problémákat vetettek fel.

- a makroszintű társadalmi, politikai, gazdasági változások hatása a vidéki térségekre, a változások tükröződése a vidéki térségek gazdasági és társadalmi viszonyaiban
  - a vidéki térségek társadalmi problémái
  - vidékfejlesztési dilemmák és programok
- *G. FEKETE ÉVA: Konfliktusok a 90-es évek második felének magyar falvaiban. A falu. 1997/3 pp. 27-31.*
  - *BELUSZKY P.–SIKOS T. T.: Változó falvaink. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest, 2007, pp.87-99.*
  - *ANDORKA R. 1992: Társadalmi szerkezet, rétegződés és szegénység Magyarországon. In: ANDORKA R.: Bevezetés a szociológiába. Aula Kiadó Kft., Budapest, pp. 92-120.*